

Het accent ligt daarbij op de werkzaamheden van Budding als afgescheiden predikant in de Zeeuwse gemeenten; hoe hij als hervormd predikant gewerkt heeft blijft wat in het duister, evenals zijn verblijf in Groningen en de periode in Amerika.

De schrijver is er in geslaagd om een aantal onbekende gegevens boven water te halen. Zo geeft hij duidelijke informatie over de portretten die van Budding bekend zijn, verder toont hij Buddings invloed aan op het dagelijks leven destijds in Zeeland, en hij bewijst dat Buddings vader helemaal niet alleen het vruchtgebruik van het kapitaal dat zijn zoon erfde (ruim f. 60.000) aan hem naliet, zoals tot nog toe aangenomen werd. Budding, die gedeeltelijk van zijn eigen middelen leefde, liet hiervan op zijn beurt f. 45.000 na en het is merkwaardig dat zijn christelijke evangelische gemeente, waarvoor hij als predikant zoveel geld geronseld had, hiervan geen cent erfde. Eén van de vele raadsels rond deze bizarre figuur, wiens paranormaal, paradoxaal en ook werkelijk tegenstrijdig gedrag daar regelmatig aanleiding voor gaf.

Het is jammer dat de schrijver nauwelijks ingaat op de belangrijkste gebeurtenis in Buddings leven: de enorme ommezwaai die hij ca. 1860 maakte. Daardoor veranderde hij van een bevindelijk, orthodox, tot de uiterste rechterflank van de Afscheiding behorend prediker in een verwerper van de uitverkiezingsleer en een antitrinitarier.

Wel merkt Dekker naar aanleiding van een heruitgave uit 1866 van een werkje van Saldenus op dat dit boekje volledig gereformeerd is en dat Budding het probeert en hij voegt eraan toe: "Zo verregaand kan zijn verwerping van de oude [geloofsbelijdenis] nu ook weer niet geweest zijn, zou men zeggen". Tijdgenoten van Budding waren een andere mening toegedaan en Buddings geschriften met zijn nieuwe visie onder de titel *Wat ik geloof* (...), 1867, leiden ook tot een heel andere conclusie. Dit neemt overigens niet weg dat Dekker een interessante en goed leesbare verhandeling over Budding gegeven heeft. Maar iedereen zal het met hem eens zijn dat het te wensen ware dat een volledige studie over deze figuur verschijnt. Al zal dat voor de biograaf niet meevallen, want de door Budding nagelaten correspondentie waarover J.H. Gunning J.H. zn. destijds nog kon beschikken voor zijn biografie, is verdwenen, en een gedeelte van het kerkeraadsarchief uit Buddings periode werd in de jaren na 1964 ontvreemd.

H. Florijn

I.H. Enklaar, *De geschiedenis van het Zendingshuis der Nederlandse Hervorde Kerk*, Uitg. Raad voor de Zending Ned. Herv. Kerk, Oegstgeest 1985, 36 blz. Ill.

Ter gelegenheid van de renovatie van het bekende Zendingshuis te Oegstgeest werd deze brochure geschreven. De hoofdinhoud is een historische schets van de bouw en van het gebruik van het huidige fraai gerestaureerde gebouw aan de Leidsestraatweg, dat op 19 september 1917 in gebruik werd genomen. Voor de lezers van *DNK* is mijns inziens de door Enklaar beschreven voorgeschiedenis van betekenis. In het kort wordt de ingebruikneming van het vroegere "Zendingenhuys" aan de Rechter Rottekade 57 te Rotterdam als internaat en opleidingscentrum voor kandidaat-zendingen in 1854 beschreven. Dat betekende toen een verbetering na de periode van opleiding te Rotterdam door een aantal predikant-leden van het Nederlandsch Zending Genootschap (1802-